

האוניברסיטה של תל-אביב עומדת על הראש - שני מדעים רבו ומשרד

נדהמת מהפיתורים של סמירן. הוא מורה יקר וטוב — אמרה נאהה אוס-טרובסקי. חשדתי שזה קשור במחקר שלו על ספר יהושע, ואני חושבת שאין לשום משרד ממשלתי זכות להתערב במסקנות של אנשי מדע מהמחקרים שלהם.

לבטל את הפיתורים של סמירן ולהשאיר את קרייטלר, זהו לדעתי הפתרון היחיד — אמר עמנואל ברמן, שנה ב'. השבוע תתקיים אסיפה של כל תלמידי החוג ובה נדון במצב. הפיתורים נוגעים בעיקר לתלמידי שנה ג', כי להם יש שעור חובה אצל סמירן. הסכסוך ביניהם לא פגע בלימודים.

לא ידעתי שהם רבו — אומרת מיכל מרגלית, תלמידת השנה השנייה. ההרצאה של סמירן היתה אחת המעניינות ביותר ששמעתי. גם קרייטלר הוא בהחלט מורה טוב וגם אישתי. הריב שלהם נודע לי מהעיתונים, זה לא בא כלל לידי ביטוי בתוך ההרצאות.

הדוֹקטור

ויכוחים כאלה הם דבר יומיומי בכל פקולטה ובכל אוניברסיטה, וברוב המקרים הם פוריים ועילים. הוויכוח הנוכחי התפוצץ, לדעת חסידי קרייטלר, כאשר דרש סמירן סמינה, בנוסף להרצאה השבועית שלו. הסמינה לא אושרה, וסמירן ראה בכך פגיעה במעמדו. הוא טען כי ראש החוג רשאי למחות ביקורת על שיטותיו ועל גישתו, כשם שהוא עצמו עושה, אך לא להתערב בצורה שהתערב. בלשונו של סמירן, היתה זו "התערבות שרירותית" מהוהה פגיעה בחופש האקדמי. הטענה הנגדית: קרייטלר, בתוקף היותו ראש החוג, רשאי להתערב במהלך עבודת החוג ולהחליט החלטות מן הסוג שהחליט. כאשר הגיע הוויכוח לשלב זה, היה כבר ברור למקורבי שני המדענים היריבים, לי סגל האוניברסיטה ולסטודנטים, כי הוא לא ייעצר בו. לא סמירן ולא קרייטלר הוכרו, כמי שמסוגלים להתפשר עם דעות מתנגדות על חשבון אמונתם וגישתם. בלשון מקצועית קבעו כולם, כי החוג לפסיכולוגיה מגלה סימנים של פיצול האישיות.

זה אך טבעי שהוא ייבחר לעמוד בראשו. בין האנשים שהתקבלו בהמלצתו המיקצור עית היה גם ג'ורג' סמירן. ההמלצה של קרייטלר היתה דרושה במידה מסוימת, כי לד"ר סמירן החלו כבר אז לצאת מוגיטין של "עושה צרות", בצד פירסומו כפסיכוכי לוג. אך ההמלצות ההדדיות של שני הפסיכוכי לוגים לא נתקיימו לנצח. כששני מדענים מחזיקים בשתי תיאוריות מדעיות שונות, מצוי כבר הרקע להתחמתן של קרע. וכאשר שני מדענים כאלה הם במיקרה גם תלמידים ולא-תלמידים — נמצא גם הצד השלישי, המשתמש בסיכסוך שביניהם כדי להפטר משניהם. ואם לא מן השניים, אזי לפחות מאחד.

★ ★ ★

"שרירות ופגיעה בחופש האקדמי"

פרופסור קרייטלר מייחס חשיבות רבה לשימוש בשיטות סטטיסטיות בפסיכולוגיה. הד"ר סמירן, לעומתו, גורס ש"אנו זקוקים לפסיכולוגים, ולא למנהלי פנקסים". הוא מעריך אמנם את חשיבותם של הפסיכוכי לוגים החברתיים, העוסקים בפסיכולוגיה של ציבורים גדולים ובמחקרים חברתיים, וזקוקים לשם כך לסטטיסטיקה, אבל אינו רואה מדוע זקוק פסיכולוג קליני, המטפל בחולי-רוח בודדים, לידיעות מעמיקות ונכונות בסטטיסטיקה דווקא.

חסידי קרייטלר טוענים שגם באוניברסיטה העברית בירושלים מקפידים על לימודי סטטיסטיקה. הם מוסיפים, שבוגר החוג לא יוכל לקבל כיום עבודה כפסיכולוג, אם לא יהיה לו ידע בסטטיסטיקה. סמירן לא הסתיר את דעותיו. בישיבות מורי החוג לפסיכולוגיה מתח ביקורת על דעות יריבו, אולם רוב אנשי החוג תמכו בקרייטלר. לדעתם מייצג סמירן תקופה קרה דמת של הפסיכולוגיה, כאשר ראו בה אי-שירה סוג חדש של פילוסופיה ועסקו בהתלהבות בגיבוש תיאוריות. כיום, לדעתם, בעידן המוחות האלקטרוניים, יש להעדיף את הגישה הסטטיסטית. בידי ישיבות נערכו 18 הצבעות בנושא זה, וכולן נסתיימו בנצחונם של ראש החוג.

על כך הגיב סמירן בהערה, כי ראש החוג הוא אשר קבע מי יהיו המורים בחוג, ובחר את הקרובים לתפיסתו. הוא לא היה רואה בכך פסול, אלמלא השתתפו בהצבעות גם המרצים הזוטרים. לדעתו, יש להכיר ריע בנשאים אלה בין מרצים בכירים בלבד.

הפרופסור הנס קרייטלר הוא חורבב חתולים, ואילו הדוקטור ג'ורג' סמירן אוהב כלבים. הפסיכולוגים יכולים לתת לעובדות אלה משמעויות מרחיקות לכת, אולם מלבד הבדל קטן זה יש בין שני אנשי המדע הבדלים אחרים, שהביאו למשבר בפקולטה לפסיכולוגיה באוניברסיטת תל-אביב. הפרופסור קרייטלר הוא ראש החוג לפסיכולוגיה, והד"ר סמירן הוא אחד המרצים הבכירים בו. שניהם מדענים ידועים שם.

השבוע קיבל הד"ר סמירן הודעת פיטורין, שהביאה לפירסום הסיכסוך החמור. הי מעיק על החוג לפסיכולוגיה.

★ ★ ★

עזר כנגדו

הולדתה הקצרות של הפסיכולוגיה גיה רצופת סיכסוכים גורמים, השמית אישיות ונקמנות בין גדולי הפסיכוכי לוגים. כך רבו ביניהם מייסדי הפסיכולוגיה — פרויד, יונג ואדלר — ולכל אחד מהם יש עד היום חסידים הממשיכים במסורת של ריב.

אבל הפרופסור קרייטלר והד"ר סמירן הסתכסכו על רקע שונה. שני הפסיכוכי לוגים ידועים כבעלי אישיות חזקה מאוד, דעות פוליטיות גזעניות ומתקדמות, מוח מבויק וחוסר מעצורים כשהמדובר בהבעת דעותיהם בכל פורום שהוא. סמירן, שהוא הוותיק בין השניים, סיים את אוניברסיטת זאגרב ביוגוסלביה, לפני שמונה-עשרה שנה. זמן קצר לאחר מכן, כשבא לארץ, עבד בבתי-חולים שונים לחולי נפש. הוא הצטרף לאגודת הפסיכוכי לוגים הקליניים ויצא מפעם לפעם להרצאות בכינוסי סים בינלאומיים ב"חול". הוא רכש לעצמו שם טוב כפסיכולוג קליני, ומאוחר יותר, כשהחל להרצות באוניברסיטת תל-אביב, התבלט בכושר ההוראה שלו.

הפרופסור הנס קרייטלר, לעומתו, לא נהנה מהתפתחות רצופה בקריירה שלו. את לימודיו האוניברסיטאיים באוסטריה נאלץ להפסיק, עקב פלישת הנאצים ב-1938. הוא המשיך אותם, ואף סיימם, באוניברסיטת טה העברית בירושלים ב-1941. באותה תקופה התפרנס מגנינה על פסנתר. כחובב מושבע של גאון, מצא את פרגסומו בבארים ובמועדוני-לילה. את תואר הדוקטור השלים קרייטלר כעבור כמה שנים, והתקבל כמרצה באוניברסיטת בריאן. שם הכיר את תלמידתו המצטיינת, שולמית אלבלינגר, בת זוגו של דן אלמגור, שהפכה מאוחר יותר לגברת קרייטלר.

פסיכולוגים שמרניים ראו צורת התקדמות זו בעין רעה, אך הד"ר סמירן, שהכיר את קרייטלר היכרות מקצועית והערץ את ידיעותיו, המליץ עליו ועזר לו להתקבל לאגודת הפסיכולוגים הקליניים בירושלים. כשהוקמה האוניברסיטה של תל-אביב, וי כשנוסד החוג לרומה, מונה קרייטלר כמרצה בו. כשהוקם החוג לפסיכולוגיה, היה כבר קרייטלר איש האוניברסיטה, והיה

חבל לי

על שני המרצים — אמרה הניה משנה ב'. הר"ר שם שלי מקרייטלר הוא של איש הגוף. הוא נחמד מאד ומורה טוב. כל מה שכותבים בעיתונים נראה לי מוזר מאד. אני גם לא מאמינה שסמירן אמר דברים כאלה על קרייטלר. פה בחוג לא שמעתי על זה אף פעם. אני לא יודעת מאיפה העיתונים לקחו זאת.

שניהם

צריכים להישאר בפקולטה — אמר מתי גרינבוים, תלמיד שנה א'. זה לפחות הענין שלי, אבל אינני מכיר את הסכסוך ולכן אינני יכול להציע פתרון. סמירן הוא מורה טוב, אם כי שמעתי אותו רק בשעור אחד. קרייטלר הוא מעמיק ואני חושב שהוא מורה טוב.

פרופ' הנס קרייטלר